SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2612

av Anne-Li Sjölund och Helena Vilhelmsson (båda C)

Ideella föreningars tillgång till bankkonto

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbutreda och genomföra förändringar av betaltjänstlagen för att ge ideella föreningar enklare tillgång till bankkonto och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utan tillgång till bankkonto är det i praktiken svårt att verka i Sverige. Förutom att den som saknar bankkonto inte kan genomföra verksamhet, hyra lokaler eller betala skatt med bara kontanter, nekas den förening som saknar bankkonto också statligt stöd från t.ex. MUCF, eftersom bidragsvillkoren ställer krav på att föreningen har bankkonto. Trots att föreningsfriheten är grundlagsskyddad är det bankväsendet som avgör vem som kan bedriva verksamhet.

Både en lägesrapport från NOD och en enkätundersökning från Giva Sverige visar att alltför många ideella föreningar nekas att öppna bankkonto. En enormt administrationstung ansökningsprocess, brist på transparens och vägledning från bankerna, minderåriga styrelseledamöter i ungdomsrörelsen, långa handläggningstider och misstänkliggörande mot etniska – och särskilt muslimska – föreningar är exempel på hinder som gör att alla inte passerar nålsögat.

Staten ställer idag höga krav på bankerna att stoppa penningtvätt och terror¬finansiering. Det är bra, men den statliga regleringen av bankerna gör också att

vissa delar av civilsamhället drabbas på sätt som inte är avsedda – och redan utsatta grupper drabbas hårdast. Det är ett demokratiskt problem. Hur kan vi vara säkra på att det inte förekommer diskriminering vid bedömningen av olika föreningar?

I Betalningsutredningens betänkande Staten och betalningarna (SOU 2023:16) lämnas en rad förslag som ska underlätta för privatpersoner, men inga förslag som förbättrar ideella föreningars tillgång till bankkonto. Utredningen föreslår bland annat att kreditinstitut vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism ska överväga övervakning eller begränsade funktioner av en privatpersons bankkonto i första hand, i stället för att säga upp kontot, och att regeringen eller myndighet bemyndigas att föreskriva om vilka uppgifter en ansökan om betalkonto ska innehålla, i syfte att göra det enklare för en enskild konsument att ansöka om bankkonto. Dessa åtgärder skulle även kunna underlätta ideella föreningars tillgång till bankkonto, men utredningens förslag omfattar bara privatpersoner. Den kommande Penningtvättsutredningen (dir. 2022:76 och dir. 2023:49) ser inte heller ut att lösa problemet.

Regeringen borde därför snabbutreda och därefter genomföra en förändring av betaltjänstlagen så att ideella föreningar får samma villkor som privatpersoner.

Eftersom tillgång till bankkonto i praktiken är en förutsättning för att verka i demokratin genom civilsamhället är det orimligt att privata banker tillåts avgöra vem som får öppna ett bankkonto och inte. Staten behöver ta ett större ansvar för att säkra tillgång till bankkonto för civilsamhällets aktörer genom att jämställa ideella föreningar med privatpersoner i betaltjänstlagen.

Anne-Li Sjölund (C) *Helena Vilhelmsson (C)*